

Tilapäisen valiokunnan asettaminen

Keski-Pohjanmaan aluehallitus 25.03.2024 § 102
1224/00.02.00/2024

Valmistelija hallintolakimies Viivi Haanpää

Keskustan valtuustoryhmä jätti aluevaltuuston kokouksessa 18.3.2024 aloitteen (liitteenä). Aloitteen ovat allekirjoittaneet: Pasi Kannianen, Timo Pärkkä, Anneli Palosaari, Anja Törmä, Kai-Eerik Känsälä, Tapio Pajunpää, Toni Korkiala, Antti Saari, Ari Huuki, Risto Koljonen, Tapani Hankaniemi, Tapio Peltokangas, Maija-Liisa Pulkkinen, Reetta Hjelm, Tuija Leivo-Rintakorpi, Marja Tiala, Jussi Torppa, Ulla-Riitta Harju, Mauri Lahti, Sakari Ruisaho, Reino Herlevi, Amelie Granvik, Emma Haapasaari, Mika Lintilä, Jaana Puumala, Pia Leinonen ja Tiina Isotalus.

Aloitteessa todetaan seuraavasti: ”Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue Soiten Keskustan aluevaltuustoryhmä katsoo ja on päättänyt kokouksessaan 22.2.2024, että Sari Innanen ei nauti Keskustan ryhmän luottamusta aluehallituksen puheenjohtajan tehtävässään. Innasen toiminnasta aluehallituksen puheenjohtajana on ollut ryhmän näkemyksen mukaan haittaa hyvinvointialueen tehokkaan toiminnan jatkuvuudelle ja hänen toimintansa helmikuun 2024 aikana on ollut Keskustan aluevaltuustoryhmän linjausten vastaista. Siksi ryhmä katsoo, että Innanen ei voi jatkaa aluehallituksen puheenjohtajan tehtävässä vaarantamatta hyvinvointialueen päätöksentekoa ja taloustilanteesta johtuvien toimenpiteiden toteutumista.”

Aloitteessa kerrotun perusteella aloitteessa esitetään, että aluevaltuusto asettaa tilapäisen valiokunnan selvittämään,

- nauttiiko aluehallituksen puheenjohtajisto valtuuston luottamusta
- mikä on mahdollisen luottamuksen menettämisen peruste ja
- mitä seuraamuksia mahdollinen luottamuksen menettäminen aiheuttaa.

Hyvinvointialueesta annetun lain (611/2021, hyvinvointialuelaki) 39 §:n 2 momentin mukaan aluevaltuusto voi erottaa puheenjohtajansa ja varapuheenjohtajansa sekä valitsemiensä toimielinten puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan kesken toimikauden, jos joku heistä ei nauti aluevaltuuston luottamusta. Erottamispäätös koskee puheenjohtajistoa kokonaisuudessaan.

Puheenjohtajistolla on toimielimen työskentelyssä merkittävä asema ja säännöksellä pyritään turvaamaan toimielinten tehokasta työskentelyä ja korostamaan puheenjohtajan vastuuta (HE 241/2020 vp, s. 554).

Kuntaliiton tulkinta kuntalain vastaavasta säännöksestä on se, että puheenjohtajiston erottamispäätös tarkoittaa puheenjohtajiston erottamista toimielimestä. Toimielimeen valitaan uudet jäsenet erotettujen puheenjohtajistoon kuuluneiden tilalle. Myös puheenjohtajistoon kuulunut voi tulla valituksi uudelleen jäseneksi. Tämän jälkeen toimielimen jäsenistä valitaan puheenjohtajisto (Kuntaliitto 2021, Luottamushenkilöiden erottaminen epäluottamuksen perusteella, s. 4).

Hyvinvointialuelain 39 §:n 3 momentin mukaan luottamushenkilöiden ja puheenjohtajiston erottamista koskeva asia tulee vireille aluehallituksen esityksestä tai vähintään neljäososan valtuutetuista tehtyä sitä koskevan aloitteen. Aloitteen vireilletulo edellyttää 15 valtuutetun allekirjoitusta. Vireilletulon edellyttämää lukumäärää koskeva lain 39 §:n mukainen vaatimus täyttyy.

Kun 39 §:ssä tarkoitettu luottamushenkilöiden erottamista koskeva asia on tullut vireille, aluevaltuusto voi asettaa tilapäisen valiokunnan, jonka on valmisteltava asia. Valiokunnan jäsenten on oltava valtuutettuja tai varavaltuutettuja (hyvinvointialuelain 40.1 §).

Tilapäinen valiokunta on erityinen valmisteluelin luottamushenkilöiden erottamista koskevassa asiassa. Kun luottamushenkilöiden erottaminen on tullut vireille, valiokunnan asettaminen tulee saattaa aluevaltuuston päätettäväksi. Aluevaltuusto päättää viime kädessä äänestämällä siitä, johtaako valtuutettujen aloite erityisen valmisteluelimen eli tilapäisen valiokunnan asettamiseen (HE 241/2020 vp, s. 554).

Jotta tilapäisen valiokunnan työskentely valmisteluelimenä olisi riittävän tehokasta, kuntalain vastaavia säännöksiä koskevan Kuntaliiton ohjeistuksen mukaan valiokunnan jäsenmäärää ei ole syytä päättää liian suureksi. Sopivan kokoinen valiokunta voi olla viisi, korkeintaan seitsemän jäsentä. Valiokunnan jäsenille on syytä valita henkilökohtaiset varajäsenet (Kuntaliitto 2021, s. 6).

Valiokunnan jäsenten valinnassa on otettava huomioon tasa-arvolain säännökset. Tasa-arvolain 4 a § edellyttää, että sekä jäsenissä että varajäsenissä on oltava sekä miehiä että naisia vähintään 40 %. Lisäksi on syytä kiinnittää huomiota valiokunnan kokoonpanon tasa-puolisuuteen ja pyrkiä siihen, että eri mielipidesuuntaukset saavat valiokunnassa edustuksensa (Kuntaliitto 2021, s. 6.)

Tilapäisen valiokunnan on hankittava sen valmisteltaviin kuuluvissa asioissa aluehallituksen lausunto (hyvinvointialuelain 40.3 §).

Erottaminen hyvinvointialuelain 39 §:n perusteella voi perustua poliittiseen harkintaan eikä hyvinvointialueissa tarkemmin määritellä erottamisperusteita. Perusteiden tulee kuitenkin olla asiallisia eivätkä ne voi perustua mielivaltaan.

Liitteenä:

-Keskustan valtuustoryhmän aloite 18.3.2024 allekirjoituksineen (ei verkkojulkinen)

-Keskustan valtuustoryhmän aloite 18.3.2024 ilman allekirjoituksia

Päätösesitys

Aluehallitus päättää esittää aluevaltuustolle,

1. että se päättää, asetetaanko hyvinvointialueesta annetun lain 40 §:ssä tarkoitettu tilapäinen valiokunta valmistelemaan aluehallituksen puheenjohtajiston erottamista koskevaa asiaa;

2. että mikäli se päättää asettaa tilapäisen valiokunnan, niin lisäksi aluevaltuusto päättää

a. valita tilapäiseen valiokuntaan 5 (viisi) jäsentä ja kullekin henkilökohtaisen varajäsenen;

b. nimetä varsinaisista jäsenistä valiokunnan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan;

c. että valiokunnan työskentelyssä noudatetaan soveltuvin osin hyvinvointialueen hallintosäännön määräyksiä ja että asiat käsitellään puheenjohtajan selostuksen pohjalta ja että valiokunta voi ottaa itselleen sihteerin.

Päätös

Ennen asian käsittelyn aloittamista esteellisyydestään ilmoittivat ja kokouksesta esteellisinä poistuivat klo 11.46 puheenjohtaja Sari Innanen, 1. varapuheenjohtaja Arto Alpia ja 2. varapuheenjohtaja Kristiina Teerikangas (esteellisyysperusteena osallisuus- eli asianosaisjäävi, hallintolaki 28.1 § 1 kohta).

Hallintosäännön 156 §:n mukaisesti, jos sekä puheenjohtaja että varapuheenjohtajat ovat poissa tai esteellisiä jossakin asiassa, valitaan kokousta tai asian käsittelyä varten tilapäinen puheenjohtaja.

Aluehallitus päätti yksimielisesti Tapio Peltokankaan esityksestä, että tämän pykälän käsittelyssä puheenjohtajana toimii Tapio Pajunpää.

Aluehallitus päätti yksimielisesti esittää aluevaltuustolle,

1. että se päättää, asetetaanko hyvinvointialueesta annetun lain 40 §:ssä tarkoitettu tilapäinen valiokunta valmistelemaan aluehallituksen puheenjohtajiston erottamista koskevaa asiaa;

2. että mikäli se päättää asettaa tilapäisen valiokunnan, niin lisäksi aluevaltuusto päättää

a. valita tilapäiseen valiokuntaan 7 (seitsemän) jäsentä ja kullekin henkilökohtaisen varajäsenen;

b. nimetä varsinaisista jäsenistä valiokunnan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan;

c. että valiokunnan työskentelyssä noudatetaan soveltuvin osin hyvinvointialueen hallintosäännön määräyksiä ja että asiat käsitellään puheenjohtajan selostuksen pohjalta ja että valiokunta voi ottaa itselleen sihteerin.

Pykälä käsiteltiin kokouksessa viimeisenä §:n 104 jälkeen.